

Ny Bokin'i Daniela — Valo-polo sy zato (180)

Ny Fihaonan-dàlana ara-paminaniana misy eo amin'i Roma, ny Makabeo, ary ny Andro Ankehitriny: Fandalinana ao amin'ny Fahitan'i Daniela

Jeff Pippenger

2024-04-10

Nanoratra i Uriah Smith hoe: “Nifandray tamin'ny vahoakan' Andriamanitra, dia ny Jiosy, tamin'ny alalan'ny fifanekena i Roma, tamin'ny 162 tal. J.K.” Ny ankamaroan'ny mpahay tantara maoderina dia mametra io daty io ho 161 tal. J.K., ary i Smith dia indroa miresaka momba ny 161 tal. J.K. ao amin'io boky io ihany. Ny fiheverako dia hoe hadisoam-panoratana ity filazana ny 162 tal. J.K. ity.

“Amin'ny andininy faha-23 sy faha-24 dia entina midina hatreo an-dafin'ilay fanekena natao teo amin'ny Jiosy sy ny Romana isika, tamin'ny 161 tal. J.K., ka hatramin'ny fotoana nahazoan'i Roma fanapahana maneran-tany.” Uriah Smith, Daniel and the Revelation, 273.

Andininy faha-iraika ambin'ny folo sy faha-roa ambin'ny folo dia manondro ny fandresena sy ny vokatr'izay nanaraka ny Adin'i Raphia, izay nitranga tamin'ny taona 217 talohan'i Kristy, teo amin'ny Fanjakana Seleokida, notarihin'i Antiokosy III Lehibe, sy ny Fanjakana Ptolemaika tao Ejipta, notarihin'i Mpanjaka Ptolemaiosy IV Philopator.

Ny Adin'i Panium, izay nitranga fito ambin'ny folo taona tatỳ aoriana, tamin'ny 200 tal. J.K., dia indray teo amin'ny fanjakana Seleokida sy ny fanjakana Ptolemaika.

Ny fikomian'ny Makabeana, izay nanomboka tamin'ny 167 talohan'i Kristy, dia fikomian'ny Jiosy nanohitra ny fiezahan'ny Fanjakana Seleokida hanafoana ny fanaon'ny Jiosy eo amin'ny fivavahana sy hampanjaka ny kolontsaina grika.

Ny fanokanana indray ny Tempoly Faharoa tao Jerosalema, izay manamarika ny zava-nitranga ara-tantara ankalazaina mandritra ny Hanukkah, dia niseho tamin'ny 164 talohan'i Kristy, telo taona mialoha ny “fanekena” ao amin'ny andininy faha-telo amby roa-polo. Io zava-nitranga io dia nanaraka ny fandresen'ny Makkabeo tamin'ny fampielezan-kevitra ara-tafika nataony nanohitra ny herin'ny Empira Seleokida, notarihin'ilay Antiokosy IV Epifana ratsy laza, izay nandoto ny Tempoly sady nandrara ny fanao ara-pivavahana jiosy. Antiokosy IV Epifana dia maty fotoana fohy taorian'ilay fandresena izay tsarovana amin'ny Hanukkah, ary izany no manamarika ny fitotongan'ny fahefana sy ny herin'i Siria manomboka amin'izay teboka izay ao amin'ny tantara.

Tamin'ny taona 200 tal. J.K., (izay koa no fotoanan'ny Adin'i Panium), i Roma, sambany, no niditra an-tsehatra tao amin'ny tantara ara-paminanian'i Daniela toko faha-iraika ambin'ny folo. Eo no misy ilay tandindona izay mametraka ny fahitana. Ny fitaomana kendrena asehony ao amin'izany tantara izany no manondro ny asan'i Jezebela, tandindon'ny fiangonana iray izay misintona tady avy any ambadika. Tao Samaria no nitoeran'i Jezebela raha nijery ny namonoan'i Elia ny mpaminaniny kosa i Ahaba vadiny. Tsy tao amin'ny fanasan'ny tsingerintaonan'i Heroda i

Herodiasa, izay toerana namitahan'i Salome zanany vavy an'i Heroda. Ao amin'ny tantaran'i Etazonia, ny papa, asehon'ily vehivavy janga avy any Tyro, dia hadino mandra-pahatongan'ny faran'ireo fitopolo taona ara-tandindona. Avy eo izy dia manomboka mihira ny hiram-pamitahany amin'ireo mpanjakan'ny tany. Ny taona 200 tal. J.K. dia tandindon'ny fotoana hanombohany mihira ampahibemaso amin'ireo mpanjaka amin'ny andro farany, mialoha indrindra ny lalàn'ny Alahady izay ho avy tsy ho ela, araka ny aseho ao amin'ny andininy faha-enina ambin'ny folo.

Talohan'ily "fifanekena" nataon'ny Jiosy tamin'ny taona 161 tal. J.K. ka hatramin'ny 158 tal. J.K., dia nanokana indray ny tempoly ny Makabeo, araka ny tsaroan'ny Hanokà izany tamin'ny taona 164 tal. J.K. Avy eo, telo taona tatỳ aoriana, raha mbola tao anatin'ny ady nitohy tamin'ny Syriana ihany izy ireo, dia nitady fanohanana tamin'i Roma ny Jiosy Makabeana. Ilay "fifanekena" tamin'i Roma izay niforona tamin'izany no tonga fitsapana ara-paminaniana ho an'ny mpianatr'Andriamanitra ny faminaniana amin'ny andro farany.

Ny tantara dia manondro ny taona 161 talohan'i Kristy ho fotoana nanaovana ny "fanekena", fa ny mpisava lalana kosa dia manondro izany tantara izany ho 158 talohan'i Kristy. Marina ve i Miller, sa marina ny mpahay tantara maoderina? Nampiana enin-jato sy enina amby enimpolo taona (666) tamin'ny taona 158 talohan'i Kristy i Miller, ka tonga tamin'ny taona 508, izay fotoana nanesorana ny "isan'andro". Na dia hika-roka fatratra aza ianao, dia ho sarotra indrindra izany, raha tsy hoe tena tsy ho azo atao mihitsy aza, ny mahita fanohanana ara-tantara momba ny taona 158 talohan'i Kristy ho toy ny fanekena natao teo amin'ny Jiosy sy ny Romanina.

Ny andininy fahenina ambin'ny folo dia ny lalàn'ny Alahady, nefa alohan'izany tantara izany dia miditra eo amin'ny tantara i Roma mba hampiorina ny fahitana tamin'ny taona 200 tal. J.K. Ny fikomian'ny Makabeo dia nanomboka tao Modein tamin'ny 167 tal. J.K., ary tamin'ny farany dia nanokana indray ny tempoly izy ireo tamin'ny 164 tal. J.K. Avy eo, hatramin'ny 161 tal. J.K. ka hatramin'ny 158 tal. J.K., ny Jiosy dia niditra tao amin'ny fanekena iray niaraka tamin'ny fahefana romana. Ny 161 tal. J.K. ka hatramin'ny 158 tal. J.K. dia maneho fe-potoana iray izay nilaina mba hampiorina ilay "fanekena." Izany fahatakarana izany dia mamantatra ilay "fanekena" mifanaraka amin'ny fijoroana vavolombelon'ny mpahay tantara, ary koa amin'ily tabilao izay notarihin'ny tanan'ny Tompo ka tsy tokony hovaina.

Амбаран'ny mpahay tantara antsika fa ny fizotry ny fifampiraharahana hanaovana fanekena teo amin'ireo firenena fahiny tahaka an'i Joda sy Roma tamin'ny taonjato faharoa talohan'i Kristy dia niovaova arakaraka ny toe-javatra manokana, ny fombafomba ara-diplomatika, ary ny fifandanan-kery nifandraika tamin'izany. Amin'ny ankapobeny, dia manomboka amin'ny fanehoan'ny antoko iray fahavononana hanorina fanekena na firaisana amin'ny ankilany ny dingana. Tamin'ny raharahan'i Joda sy Roma, i Joda no nanomboka nifandray tamin'i Roma mba hanolotra firaisana ara-pomba ofisialy.

នីតិវិធីការទូតនានានិងតួនាទីបុរេបុរសដើមបីបញ្ចូលគ្នាជូនសំណើនេះ
និងចាប់ផ្តើមការចរចា។ ការនេះចាំបាច់ត្រូវពាក់ព័ន្ធជននិងការបញ្ចូលគ្នាឯកអគ្គរាជទូត
ឬបេសកជនទៅកាន់ទីក្រុងរ៉ូម ដើម្បីជួបជាមួយមេដឹកនាំ ឬគំណាងរបស់វា
នៃពេលវេលាដែលការចរចាបានចាប់ផ្តើម

ភាគីទាំងពីរនឹងពិភាក្សាអំពីលក្ខខណ្ឌឧសនៃនុចិនព្រញាដលៃហានសុន៍ឡើង។
ការនេះអាចពាក់ព័ន្ធនឹងកិច្ចប្រជុំជាបន្តបន្ទាប់ ការផ្តល់សុវត្ថិភាពសកល
និងអាចមានការចូលរួមពីអនុគមន៍ ឬអនុកសម្របសម្រួល
ដើម្បីជួយសម្រួលដល់ការពិភាក្សា។ ក្នុងអំឡុងពេលចរចា
ភាគីនីមួយៗនឹងពិចារណាលក្ខខណ្ឌឧសនៃហានសុន៍ដោយភាគីមុខាងទៀត
ហើយអាចនឹងផ្តល់សំណើប្រឆាំង ឬស្រដៀងគ្នាការកែប្រែលើលក្ខខណ្ឌឧសៈ។
ដំណើរការនេះអាចពាក់ព័ន្ធនឹងការពិចារណាយ៉ាងប្រុងប្រយ័ត្ន
ការពិគ្រោះយោបល់ជាមួយទីប្រឹក្សា និងការវាយតម្លៃអំពីអត្ថប្រយោជន៍
និងគុណវិបត្តិនៃអាចកើតមានពីសន្តិសុខព្រញាដលៃហានសុន៍ឡើង។

Raha samy tonga tamin'ny fifanarahana momba ny fepetran'ilay fanekena ny andaniny sy ny ankilany, dia homanina ny taratasy ara-dalàna mirakitra an-tsipiriany ny fepetra sy ny didy nifanarahan'ny roa tonta. Avy eo dia tsy maintsy hohamafisin'ny manam-pahefana avy amin'ny firenena tsirairay ilay fanekena. Raha ny amin'i Roma, izany dia mety hahatafiditra ny fankatoavan'ny Antenimieran-doholona na ny rafi-pitantanana hafa. Toy izany koa, tao Joda, dia azo inoana fa nitaky ny fankatoavan'ny mpitondra na ny filankevi-pitantanana ao aminy ilay fanekena. Rehefa voahamarina izany, dia hampiharina ilay fanekena, ary andrasana ny andaniny sy ny ankilany samy hanaraka ny fepetra ao aminy. Mety hahatafiditra endrika isan-karazany amin'ny fiaraha-miasa izany, toy ny fifanarahana fiarovana ifanampiana, ny fifandraisana ara-barotra, na endrika hafa amin'ny fifandraisana ara-diplômasia voafaritra ao amin'ilay fanekena.

Tamin'ny taonjato faharoa talohan'i Kristy, ny dia avy any Jodia (izay miorina ao amin'ny faritra atsinanan'ny Ranomasina Mediteranea) ho any Roma (izay miorina ao afovoan'i Italia) dia ho ezaka sarotra sy mandany fotoana, indrindra raha heverina ny fetran'ny fitaovam-pitaterana tamin'ny andro fahiny. Ny elanelana eo amin'i Jodia sy Roma dia eo ho eo amin'ny 1.500 ka hatramin'ny 2.000 kilometatra (930 ka hatramin'ny 1.240 miles), arakaraka ny lalana manokana nizorana. Ny dia an-dranomasina dia matetika haingana kokoa sy nahomby kokoa noho ny dia an-tanety tamin'ny andro fahiny, nefa ny dia an-dranomasina dia niankina tamin'ny rivotra manjaka. Ny fandehanana an-tsambo avy amin'ny seranan-tsambo iray tao Jodia ho any amin'ny seranan-tsambo iray tao Italia (toy ny Ostia, seranan-tsamboan'i Roma) dia mety haharitra herinandro maromaro, arakaraka ny anton-javatra toy ny toetry ny rivotra, ny fikorianan'ny ranomasina, ary ny karazana sambo nampiasaina.

Ny fandehanana an-tanety avy any Jodia ho any Roma dia ho miadana kokoa sady feno fahasahiranana bebe kokoa. Ny mpandeha dia tsy maintsy mamakivaky karazan-tany samihafa, anisan'izany ny tendrombohitra sy lohasaha ary ony, sady miatrika sakana toy ny jiolahy sy faritra feno fankahalana. Tombanana fa ny dia an-tongotra na amin'ny kalesy tarihina soavaly dia mety haharitra volana maromaro. Ny faharetan'ny dia dia mbola voakasiky ny anton-javatra toy ny toetry ny lalana, ny fisian'ny toeram-pandraisana vahiny sy toeram-pitsaharana, ary ny filàna mijanona hiala sasatra sy hameno indray izay ilaina eny an-dalana.

Rehefa nitady fanekem-pihavanana tamin'i Roma ny Jiosy Makkabeana, dia tsy maintsy nandefa iraka ho any Roma izy ireo. Raha vantany vao noraisin'ny manam-pahefana romana ireo iraka ireo, dia hisy vanim-potoana fifampiraharana. Araka ny teoria ara-tantara, satria tsy misy firaketana

mazava voatahiry, raha vantany vao nohamarinina tamin'ny fomba ofisialy ny fifanekena, dia tsy maintsy nentina niverina tany Jodia izany mba hankatoavina, ary avy eo, azo inoana, dia tsy maintsy naverina tany Roma mba hanamafisana ny faneken'ny Jiosy azy. Saika tsy azo inoana mihitsy ny hinoana fa ny fizotry ny fananganana firaisana tamin'izany vanim-potoana izany dia ho tanteraka tao anatin'ny herintaona monja; noho izany, ny fahatakarana fa ny “fanekem-pihavanana” dia maneho fizotra iray nanomboka tamin'ny 161 tal. J.K. ka hatramin'ny 158 tal. J.K. dia mifanaraka amin'ireo tsipika hafa amin'ny faminaniana izay manondro ny tantara mitarika ho amin'ny lalàn'ny Alahady ao amin'ny andininy fahaenina ambin'ny folo.

Nisy “fifanarahana” izay eken'ny mpahay tantara rehetra fa natomboky ny Jiosy Makabeana, no niforona tany Jodia tamin'ny 161 tal. J.K. Ny tanjona tamin'izany dia satria nitady fanohanana hanoherana ny Syria ny Jiosy, izay efa niadiany hatramin'ny nanombohan'ny fikomiany tamin'ny 167 tal. J.K. Nateraky ny ezaka nataon'i Matatiasy, mpisorona jiosy, sy ny zanany dimy, indrindra fa i Jodasy Makabeo, hanoherana ny politikan'ny fanhelenizàna nampiharina i Antiokosy IV Epifana, mpanapaka Seleokida, izany fikomiana izany. Tafiditra tao anatin'ireo politika ireo ny fiezahana hanafoana ny fanao ara-pivavahana jiosy sy hanery ny fanekena ny fomba amam-panao sy ny finoana grika.

Ny antony nandrehitra ny fikomiana dia zava-nitranga iray tao amin'ny vohitra Modein, izay nandavan'i Matatiasy ny hankatò didy hanolotra fanatitra ho an'ny andriamanitra grika iray. “Modein” dia avy amin'ny teny hebreo hoe “modi'a,” izay midika hoe “manambara” na “manao fanoherana.” Tao amin'izany fanoherany izany, dia novonoin'i Matatiasy ny Jiosy mpivadika iray izay saika hanao ilay fanatitra, ary izy sy ny zanany lahy dia nandositra nankany an-tendrombohitra, ka nanomboka ady anaty akata hanoherana ny tafika Seleokida. Naharitra taona maro ny Fikomiana Makabeana, ary nandritra izany dia niady tamin'ny Seleokida sy ny mpiara-dia taminy tamin'ny ady maro ny Makabeo. Na dia tena vitsy lavitra aza izy ireo sady tsy ampy fitaovana lavitra noho ny fahavalo, dia nahazo fandresena lehibe maromaro ny Makabeo.

Ny Fanjakana Seleokida dia nitady hampanjaka ny fivavahan'i Gresy tamin'ny Jiosy, ary ny Grika dia maneho ireo globalista amin'ny andro farany. Ny fivavahan'izy ireo dia miseho ao amin'ily woke-isme izay ampiharina an-tery amin'izao fotoana izao amin'i Etazonia sy izao tontolo izao, amin'ny alalan'ny herin'ny globalista ao amin'ny rafitra banky, ny fampahalalam-baovao mahazatra, ny foibem-pampianarana, ary ny fandravana ny fanavahana ara-pirenena amin'ny alalan'ny fampidirana an-tery ireo vahiny tsy ara-dalàna. Fony i Antiokosy Epifana nanery ny fivavahana grika tamin'ny Jiosy, dia nisy Jiosy niara-niasa tamin'ny ezaka nataony. Ny Makabeo dia maneho antokon'ny Jiosy mpiodina iray, izay nanohitra ny fivavahan'i Gresy, nefa nisy koa antoko hafa amin'ny Jiosy mpiodina izay nanohana ny asa fampiharana ny fivavahana grika.

Ny andininy fahenina ambin'ny folo dia ny lalàna Alahady izay ho avy tsy ho ela, sy ny firaisana telo sosona an'ily dragona sy ilay bibidia ary ilay mpaminany sandoka. Io tantara io dia ialohavan'ny andininy fahatelo ambin'ny folo ka hatramin'ny fahadimy ambin'ny folo, izay isehoan'ireo ady telo ao amin'ny andininy faha-efapolo manomboka amin'ny andininy fahafolo (1989), ny andininy fahiraika ambin'ny folo sy faharoa ambin'ny folo (ny ady ao Okraina), ary ny Adin'i Panium. Ny Adin'i Panium dia maneho ady iray izay handresen'ily bibidia an-tany

manana tandroka roa ny filozofia ara-pivavahana sy ara-politikan'ny mpomba ny fanatontoloana.

Amin'izany ady izany, ny filoha farany ao Etazonia dia tsy maintsy hiatrika ny vokatry navelan'ny fandresen'i Putin sy ny firodanana nanaraka izany, izay aseho ao amin'ny andininy fahiraika ambin'ny folo sy faharoa ambin'ny folo. Hamorona firaisana amin'ny OTAN, na amin'ny Firenena Mikambana, izy mba handaminana ny vokatry ny firodanan'i Rosia; ary ao anatin'ny tantaran'izany firaisana izany dia hampiditra ny Firenena Mikambana ao amin'ny Adin'i Panium izy. Ny ady fahatelo ao amin'ny andininy fahaefapolo dia ho tahaka ny ady voalohany ao amin'ny andininy fahaefapolo. Tahaka ny nirodanan'ny Firaisana Sovietika teo ambanin'ny hery ara-toekarena sy ara-tafika an'i Etazonia, dia ho voatery hamerina ny “perestroika” — singa fototra tamin'ny ezaka nataon'i Gorbachev hanavaozana ny Firaisana Sovietika, na dia tamin'ny farany aza dia nandray anjara tamin'ny fikorontanan'ny rafitra sovietika sy ny fandravana tanteraka ny Firaisana Sovietika izany — ireo globalista ao amin'ny Firenena Mikambana.

Ny ady fahatelo dia asehon'ny ady voalohany an'ohatra, ary amin'ny alalan'ny toekarena sy ny tsindry ara-tafika, i Trump, araka izay asehon'i Reagan, dia hanery ny Firenena Mikambana hiditra ao amin'ny “perestroika,” izay midika hoe fanavaozana rafitra na fanarenana. Io fanavaozana rafitra io dia hametraka an'i Etazonia eo ambonin'ny lohan'ny rafitry ny mpanjaka folo, izay dia ny Firenena Mikambana. Ao anatin'izany ady izany dia hampiditra ny tenany ao amin'ny tantara ny fitondrana papaly amin'izay, ka hilaza fa izy no mpiaro ilay rafitra izay resin'i Trump tamin'izany fotoana izany.

Amin'io tantara io ihany dia hiatrika ady an-trano anatin'ny Trump, izay hoterena hokarakarainy, tahaka ny naneren'ny toe-javatra an'i Abraham Lincoln hiatrika izany. Hiseho eo amin'ny antoko mpivadi-pinoana roa mifanohitra ao anatin'i Etazonia izany ady an-trano izany. Ny sokajy iray dia asehon'ireo izay nanaiky ny fivavahana sy ny filozofian'ny woke-ism, dia ireo globalista mpandala ny fandrosoana ao amin'ny antoko politika roa tonta. Ny sokajy iray hafa kosa (MAGA-ism) dia milaza ho Protestanta marina, kanefa very izany anjara-boninahitra izany izy ireo tamin'ny taona 1844.

Ny antokon'ny Filoha dia asehon'ny MAGA-isma, ary miorina amin'ilay filazana diso fa izy no miaro ny tena Protestantisma sy ny Lalàm-panorenana. Ny fitakian'ny Woke-isma kosa dia ny fivavahan'i Reny Tany, ny New Age, ary ny finoana fa ny Lalàm-panorenana dia ampiarina araka ny toe-javatra misy sy ny fenitra eken'ny fiarahamonina amin'izao fotoana izao, fa tsy araka ireo hevitra lany andro navelan'ireo rainy mpanorina.

Matiasia (Trump) dia hampitsahatra ny ezaka ataon'ireo Demokraty globalista-mandroso ao anatin'i Etazonia, araka ny asehon'ilay fikomiana izay nanomboka tao Modein tamin'ny 167 tal. J.K. Avy eo Trump dia hamerina ny tantaran'ny 164 tal. J.K., tamin'izay nanokanan'ny Makabeo indray ny tempoly, araka ny tsarovana amin'ny fitandremana ny Hanukkah. Ary avy eo, ao anatin'ny vanim-potoana aseho amin'ny 161 tal. J.K. ka hatramin'ny 158 tal. J.K., dia hanomboka ny fanosehana farany ho amin'ny fananganana ny sarin'ny papa i Trump, dia sary iray izay manondro fifandraisana tsy ara-dalàna eo amin'ny fahefana ara-pivavahana sy ny fahefana ara-politika. Amin'ny 158 tal. J.K. dia hampiharina ilay firaisana, rehefa ampiarina ilay lalàn'ny

Alahady izay ho avy tsy ho ela ao amin'ny andininy fahenina ambin'ny folo.

Daniella toko faha-iraka ambin'ny folo dia manondro voalohany ny fomba andraisan'i Roma ny fahefana ara-politika, ary avy eo dia averin'i Daniela sy velariny bebe kokoa io tantara io ihany amin'ny alalan'ny andalana iray izay manondro ny fomba ifandraisan'i Roma amin'ny vahoakan'Andriamanitra ao anatin'io tantara io ihany. Manomboka amin'ny andininy faha-enina ambin'ny folo ka hatramin'ny andininy faha-sivy ambin'ny folo no anehoana ireo sakana telo nanohitra ny fahazoan'i Roma jentilisa ny fifehezana izao tontolo izao. Ao amin'ny andininy faha-enina ambin'ny folo, dia resin'i Roma jentilisa i Syria tamin'ny 65 BC, ary avy eo dia resin'i Pompey i Jodia tamin'ny 63 BC. Ny andininy faha-enina ambin'ny folo dia manondro ny fotoana izay nijoroan'i Roma tao amin'ilay tany be voninahitra, ary tamin'ny fanaovana izany dia maneho mialoha ny lalàna Alahady ao amin'ny andininy faha-efatra amby efapolo amin'ny toko io ihany.

Zava-dehibe ny manamarika fa ny tantaran'ilay fandresena dia nitranga tamin'ny 63 tal. J.K. [mifanandrify amin'ny 1863], teo afovoan'ny Ady An-trano izay niseho tao Jerosalema. Hoy i Uriah Smith: “Tamin'ny fiverenan'i Pompey avy tamin'ny dia nataony hiady tamin'i Mithridates, mpanjakan'i Pontus, dia nisy mpifaninana roa, dia i Hyrcanus sy Aristobulus, nifandrombonana hahazo ny satro-boninahitr'i Jodia.”

Ny anarana hoe “Hyrcanus” sy “Aristobulus” dia samy avy amin'ny teny grika, ary manan-danja ara-tantara, indrindra eo amin'ny tontolon'ny tantaran'ny Jiosy nandritra ny vanim-potoana Helenistika sy ny tarana-mpanjaka Hasmoneana. Ny hoe “Hyrcanus” dia avy amin'ny teny grika hoe “Hurkanos,” izay azo inoana fa nipoitra avy amin'ny teny hoe “hurkan,” midika hoe “amboadia” amin'ny teny persiana. Hyrcanus dia anarana nentin'ny mpanjaka Hasmoneana maro. Ny hoe “Aristobulus” kosa dia midika hoe “mpanolo-tsaina tsara indrindra” na “mpanolotsaina tsara indrindra.” Aristobulus dia anarana iray hafa nentin'ny mpanjaka Hasmoneana maro. Samy anarana mifandray amin'ireo olo-malaza manan-danja teo amin'ny tantaran'ny Jiosy nandritra ny vanim-potoana Hasmoneana ny “Hyrcanus” sy “Aristobulus.” Izy ireo dia mpanjaka izay nanana anjara toerana lehibe teo amin'ny fitondrana sy ny fanitarana ny Fanjakana Hasmoneana tao Jodia. Ny taranaka ara-paminaniana sy ireo solontenan'ny fanjakana Hasmoneana tamin'ny andron'i Kristy dia ny Fariseo.

Rehefa resin'i Pompey i Jerosalema, dia samy nanorina ny niaviany ho any amin'ny andron'ny fikomiana nasehon'i Modein tamin'ny 167 talohan'i Kristy ireo antoko politika roa. Raha vantany vao voasariky ny fikomiana i Pompey, dia tapa-kevitra handray an'i Jerosalema izy; ary ny antoko politikam-boninahitr'i Aristobulus kosa tapa-kevitra hanoitra azy, fa ny antokon'i Hyrcanus kosa tapa-kevitra hanokatra ny vavahady ho an'i Pompey. Dia nanomboka ny fanafihany an'i Jerosalema i Pompey, ary telo volana tatỳ aoriana dia tafiditra mandrakizay teo ambanin'ny fahefan'i Roma i Jerosalema.

Tamin'ny andininy fahasivy ambin'ny folo dia resin'i Roma i Egipta, izay sakana fahatelo sady farany. Avy eo, ao amin'ny andininy faha-roapolo, dia aseho ny nahaterahan'i Kristy, rehefa manomboka mametraka i Daniela ny amin'ny fomba hitondran'i Roma ny vahoakan'Andriamanitra ao amin'izany tantara izany. Ao amin'ny andininy faha-roa amby roapolo

sy faha-roa amby roapolo dia nohomboana tamin'ny hazo fijaliana i Kristy. Ao amin'ny andininy faha-telo amby roapolo, ilay fifanekena izay nanomboka tamin'ny 161 BC ka hatramin'ny 158 BC dia aseho avy hatrany aorian'ireo andininy izay mamaritra ny hazo fijaliana, izay nanambaran'ireo Jiosy nihemotra fa “tsy manana mpanjaka afa-tsy Kaisara” izy ireo. Ny tsipik'ireo Jiosy nihemotra, izay soloin'ny Makkabeo tena, izay nanohitra ny fidiran'ny filozofia ara-pivavahana grika, ary tamin'izany no namoronany fifandraisana tsy masina tamin'i Roma, dia manaraka ilay andininy manondro ny tantaran'ny hazo fijaliana, izay nanehoana tanteraka ny vokatry ny fifandraisany tsy masina.

Ang Shekinah ay hindi kailanman nagbalik sa templong itinayo pagkaraan ng pitumpung taon ng pagkabihag. Ang huling patotoong makahula, na ipinahayag ni Malakias, ay ibinigay nang humigit-kumulang sa kalagitnaan ng ikalimang siglo BK. Sa loob ng daan-daang taon bago tumindig ang mga Macabeo laban sa globalistang impluwensiyang Griyego, wala nang nakikitang presensiya ng Diyos, ni anumang patotoong makahula. Sa pasimula ng kanilang paghihimagsik, isinagawa nila ang mismong paghihimagsik na kapwa sinikap nina Ptolomeo at Haring Uzias, nang kapwa hinangad ng dalawang haring gampanan ang tungkulin ng saserdote at maghandog sa templo.

Jonathana Apphusa (fantatra koa amin'ny anarana hoe Jonathana Makabeo) dia iray tamin'ireo zanak'i Matatia, izay nanomboka ny fikomiana Makabeana, ary nandray anjara lehibe tamin'ny fitarihana ny fikomian'ny Jiosy hanohitra ny Fanjakana Seleokida. Rehefa maty teo an'ady i Jodasy Makabeo rahalahiny, dia nandray ny fitarihana ny tafika Makabeana i Jonathana. Ankoatra ny fitarihana ara-tafika sy ara-politika nataony, dia noraisiny koa ny andraikitra ny mpisoronabe, ka nanompo ho mpitarika ara-panahin'ny vahoaka jiosy izy. Ny andraikitra roa notanan'i Jonathana, dia amin'ny maha-mpitarika sy amin'ny maha-mpisoronabe azy, no nanamarika fivoarana lehibe teo amin'ny tantaran'ny Jiosy, satria nampivondrona ny fahefana ara-politika sy ara-pivavahana tao anatin'ny tarana-mpanjaka Hasmoneana izany. Ny fitarihany dia nanampy tamin'ny fanamafisana ny fizakan-tenan'ny Jiosy sy tamin'ny fanorenana ny fanapahan'ny Hasmoneana tao Jodia.

Ny fahotana indrindra izay notadiavin'i Ptolemaiosy hatao taorian'ny fandresena tao Raphia dia tanteraka tamin'ny fiandohan'ny fikomian'ny Makabeo mihitsy. Ilay fahotana iray ihany no notoherin'ny mpisorona tamin'ny andron'i mpanjaka Ozia, kanefa ny fiarovana nambaran'ny Makabeo ho an'ny fanompoam-pivavahana tao amin'ny tempolin'Andriamanitra dia fanehoana diso lalana sy mpikomy ny fifangaroan'ny fiangonana sy ny fanjakana; ary noho izany, dia tandindon'ny fikomian'ny Protestanta nihemotra amin'ny finoana izay miara-mivondrona ankehitriny hanohana an'i Trump manoloana ny fandrosoan'ny woke-isme globalista an'i Biden.

Ny Baiboly dia mampianatra fa “amin'ny voany no hahafantarana azy”; ary ny Fariseo tamin'ny andron'i Kristy dia ireo sisa tavela farany tamin'ny tarana-mpanjaka Hasmoneana izay nanomboka tamin'i Matatia. I Matatia, sy ilay fikomiana izay natombony, dia namoa ny vokatry ny Fariseisma, tahaka izany koa ireo Protestanta mpiodina izay manohana ny foto-kevitra hoe “Make America Great Again”. Lehibe i Amerika fony ny Lalàm-panorenana dia noheverina ho mitazona ny fiangonana sy ny fanjakana ho misaraka samy izy; nefa amin'ilay fahagagana sandoka izay

asehon'ny fandresena ankalazaina amin'ny fetin'ny Hanukkah, dia hivoaka ampahibemaso ny hetsika ho amin'ny fanaovana lalàna momba ny Alahady.

Hohizintsika ao amin'ny lahatsoratra manaraka ity fianarana ity.

“Hatreto ireo izay naneho ny fahamarinan'ny hafatry ny anjely fahatelo dia matetika no noheverina ho mpanaitra fotsiny. Ny faminaniany fa hahazo fahefana any Etazonia ny tsy fandefarana ara-pivavahana, ka hiara-miray ny fiangonana sy ny fanjakana mba hanenjika ireo izay mitandrina ny didin'Andriamanitra, dia nambara ho tsy manan-kery sady tsy mitombina. Nambara tamim-pahatokiana fa ity tany ity dia tsy ho tonga ho zavatra hafa velively ankoatra izay efa naha-izy azy—dia mpiaro ny fahalalahana ara-pivavahana. Kanefa rehefa amporisihina fatratra sy aeleza patrana ny raharaha momba ny fampiharana ny fitandremana ny Alahady, dia hita fa manatona ilay toe-javatra izay efa ela no nisalasalana sy tsy ninoana; ary ny hafatra fahatelo dia hiteraka fiantraikany izay tsy ho azony nateraka taloha.”

“Tamin'ny taranaka rehetra dia nandefa ny mpanompony Andriamanitra hananatra ny ota, na eo amin'izao tontolo izao izany na eo amin'ny fiangonana. Kanefa ny olona maniry teny malefaka holazaina aminy, ary ny fahamarinana madio tsy voaravaka dia tsy ankasitrahiny. Maro tamin'ireo mpanavao, raha vao niditra tamin'ny asany, no tapa-kevitra hampiasa fahamalinana lehibe amin'ny famelezana ny fahotan'ny fiangonana sy ny firenena. Nanantena izy ireo fa, amin'ny alalan'ny ohatry ny fiainana kristiana madio, dia hitarika ny olona hiverina amin'ny fampianaran'ny Baiboly. Nefa ny Fanahin'Andriamanitra tonga taminy tahaka ny nahatongavany tamin'i Elia, ka nanosika azy hananatra ny fahotan'ny mpanjaka ratsy fanahy sy ny vahoaka nihemotra tamin'ny finoana; tsy azony nosakanana ny fitoriana ny fanambaran'ny Baiboly mivantana—dia fampianarana izay nisalasalan'izy ireo naseho. Voatery nambarany tamin-kafanam-po ny fahamarinana sy ny loza nandrahona ny fanahy. Ny teny izay nomen'ny Tompo azy no notononiny, tsy natahotra ny vokany, ary voatery nihaino ny fampitandremana ny olona.”

“Koa izany no hanambarana ny hafatry ny anjely fahatelo. Rehefa tonga ny fotoana hanomezana azy amin'ny hery lehibe indrindra, dia hiasa amin'ny alalan'ny fitaovana manetry tena ny Tompo, ka hitarika ny sain'ireo izay manokana ny tenany ho amin'ny fanompoana Azy. Ny mpiasa dia ho voaomana kokoa amin'ny hosotry ny Fanahiny noho ny amin'ny fampiofanana avy amin'ny andrim-pampianarana momba ny haisoratra. Ny lehilahin'ny finoana sy ny vavaka dia ho voatery hivoaka amin'ny zotom-po masina, ka hanambara ny teny izay omen'Andriamanitra azy. Haseho miharihary ny fahotan'i Babylona. Ny vokatra mahatahotra ateraky ny fampiharana an-tery amin'ny alalan'ny fahefana sivily ny fitandremana ara-piangonana, ny fidiran'ny fanahy ratsy, ny fandrosoan'ny fahefan'ny papa izay mangingina nefa haingana—ireo rehetra ireo dia haesorina sarena. Amin'ireo fampitandremana manetriketrika ireo no hanetsiketschana ny olona. Arivoarivo maro no hihaino, dia ireo izay tsy mbola nandre teny tahaka izao akory. Amin'ny fahagagana no handrenesany ny fijoroana vavolombelona fa Babylona dia ny fiangonana, lavo noho ny fahadisoany sy ny fahotany, noho ny nandavany ny fahamarinana nalefa taminy avy any an-danitra. Rehefa manatona ny mpampianatra azy taloha ny olona ka manontany amim-pahazotoana hoe: Marina va izany zavatra izany? dia anganon-diso no atolotry ny

mpitandrina, ary faminaniana mandrobo no lazainy, mba hampitony ny tahony sy hampangina ny fieritreretana voafoha. Kanefa satria maro no mandà tsy hionona amin'ny fahefan'olombelona fotsiny ka mitaky mazava hoe: 'Izao no lazain'i Jehovah,' dia ny fitondram-pivavahana malaza, tahaka ny Fariseo fahiny, feno fahatezerana noho ny anontaniana ny fahefany, no hanameloka ny hafatra ho avy amin'i Satana, ary hamporisika ny vahoaka tia ota mba hanaratsy sy hanenjika ireo izay manambara izany.”

“Raha miitatra any amin'ny sehatra vaovao ny fifanandrinana, ary ny sain'ny vahoaka dia tarihina ho amin'ny lalàn'Andriamanitra izay voahitsakitsaka, dia velona sy miasa mafy Satana. Ny hery manaraka ny hafatra dia tsy hitondra afa-tsy hatezerana lalina ao amin'ireo izay manohitra izany. Ny mpitondra fivavahana dia hanao ezaka saika mihoatra noho ny maha-olona mba hanakonana ny mazava, fandrao hamirapiratra amin'ny andian'ondrin'ny izany. Amin'ny alalan'ny fomba rehetra eo am-pelatanany dia hiezaka hanafoana ny fifanakalozan-kevitra mikasika ireo fanontaniana manan-danja ireo izy. Miantso ny sandry maheryn'ny fahefam-panjakana ny fiangonana, ary amin'izany asa izany dia miray ny papista sy ny Protestanta. Raha vao mihamafy sy miharihary kokoa ny hetsika hampanjakana ny fitandremana ny Alahady, dia hantsoina hampiharina hanohitra ireo mpitandrina ny didy ny lalàna. Hampangaina amin'ny sazy vola sy fampidirana am-ponja izy ireo, ary ny sasany dia hatolotra toerana manan-kery, mbamin'ny valisoa sy tombontsoa hafa, ho fitaomana handà ny finoany. Kanefa izao no valin-teniny tsy miova: 'Asehoy anay avy amin'ny tenin'Andriamanitra ny fahadisoanay'—izany ihany no fitakiana nataon'i Lotera teo ambanin'ny toe-javatra mitovy amin'izany. Ireo izay entina eo anatrehan'ny fitsarana dia manohana mafy ny fahamarinana, ary ny sasany amin'ireo izay mihaino azy dia tarihina hijoro hitandrina ny didin'Andriamanitra rehetra. Toy izany no hitondrana ny mazava eo anatrehan'ny olona an'arivony izay raha tsy izany dia tsy hahalala na inona na inona momba ireo fahamarinana ireo.” The Great Controversy, 605, 606.